

'Oud Woudenberg' is een uitgave van Stichting Oud Woudenberg voor donateurs. De Stichting is opgericht op 15 december 1955 en heeft als doelen:

1. *Het verzamelen en tentoonstellen van voorwerpen van oudheidkundige aard,*
2. *Het verhogen van de kennis van de geschiedenis,*
3. *Het naspeuren van de zeden en gewoonten in heden en verleden, betrekking hebbend op of gevonden in de gemeente Woudenberg en omgeving.*

Bestuur: J. de Kruijff, voorzitter
O.G.A. Honders, secretaris
H. Schouten, penningmeester
J. van Egdom, W. de Greef, P.D. de Kruif, M. de Man,
A. Robbertsen-Moesbergen, C.Ph. Roodnat, leden

Telefoon: (033) 286 36 49 (secretaris)
(033) 286 33 99 (oudheidkamer, tijdens openstelling)
E-mail: mail@oudwoudenberg.nl
Website: www.oudwoudenberg.nl
Postadres: Postbus 2, 3930 EA Woudenberg

Oudheidkamer met tentoonstellingen, bibliotheek en fotocollectie:

Adres: Schoolstraat 2A, Woudenberg
Geopend: -maandag tussen 14.00 - 15.30 uur
-tweede vrijdag van de maand tussen 19.00-20.30 uur
-groepen op afspraak

Donatie: vanaf € 12,50 per jaar, waarvoor u een acceptgiro ontvangt
Giften: zijn welkom op rekening 3724.34.401
Legaten: bij testament zullen met erkentelijkheid worden geaccepteerd
De Stichting is erkend als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Voor particulieren zijn donatie en giften fiscaal aftrekbaar. Legaten zijn voor de Stichting vrij van successierecht.

Redactie: P.D. de Kruif
H.G. Moesbergen
W. de Greef, eindredactie en vormgeving
Oplage: 850
Verschijning: 4x per jaar of 3x per jaar + 1x De Klapperman (=themanummer)
Druk: Woudenbergse Drukkerij BV, Woudenberg
ISSN: 1571-456X

Inhoud

1. Woord vooraf	2
2. Spoorhuis nummer 13	3
3. Bestuurswisselingen	12
4. Basisschoolproject <i>Jet en Jan in 1910</i>	22
5. Nieuw initiatief: Toon je verzameling!	23
6. Historische avond op 20 april 2011	24

1. Woord vooraf

U hebt voor u het eerste nummer van 'Oud Woudenberg' van dit jaar.

Het hoofdartikel gaat over spoorhuis nummer 13 aan de Laagerfseweg. Het is het verhaal van oud-bewoonster Gerrie van Egdom, opgeschreven door Jan van Oeveren amateurhistoricus uit Veenendaal.

Het begint met Gerrie's opa, die als boerenzoon bij het spoor in Maarn ging werken rond 1900. In 1920 kon hij in spoorhuis nummer 13 komen wonen. In 1928 getrouwd is hij er niet meer weggegaan. Eén van zijn vijf kinderen is Gerrie's vader. Na diens overlijden in 1961 heeft Gerrie als het enige kind 38 jaar bij haar moeder gewoond, die in 1999 is overleden. Het is het relaas van een eenvoudig en tevreden bestaan tussen twee drukke verkeersaders: de spoorweg Utrecht-Arnhem en de snelweg A12.

Per 1 januari 2011 hebben twee bestuurswisselingen plaatsgevonden waaraan ruim aandacht wordt besteed.

Piet de Kruif heeft na negen intensieve jaren de voorzittershamer overgedragen aan Johan de Kruijff.

Een tweede belangrijk feit is het afscheid van Lia Pater-de Lange na een tomeloze inzet van ruim tien jaar voor onze Stichting.

Secretaris Ody Honders vertelt hoe hij Piet en Lia heeft ervaren.

Hierna krijgen Lia en Piet de ruimte om terug te kijken. Johan sluit de rij.

Als nieuwe voorzitter stelt hij zich voor en kijkt hij vooruit.

Zo worden de afgelopen tien jaren van verschillende kanten belicht en ontstaat een mooi tijdsbeeld met ontroerende persoonlijke accenten.

Hierna kunt u lezen hoe het basisschoolproject *Jet en Jan in 1910* verloopt, dat het tweede jaar is ingegaan.

Tot en met mei 2011 zijn twee vitrines ingericht met de verzameling peper-en zoutstelletjes van Nelly de Man. Leuk om eens te komen kijken.

Tenslotte wordt de historische avond van 20 april a.s. aangekondigd.

Hier zal ons oud-bestuurslid drs. Emil Veldhuis spreken over *Woudenberg in de Bataafs-Franse tijd (1781-1815)*. Van harte aanbevolen.

Wim de Greef, eindredacteur

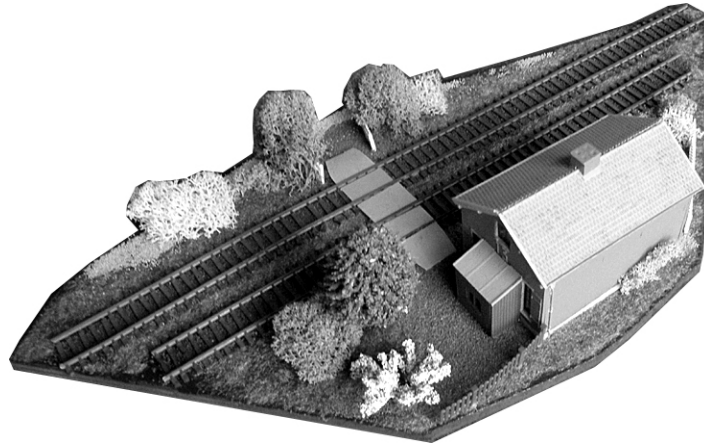
2. Spoorhuis nummer 13

Inleiding door de redactie

Op 2 februari 2011 was er voor circa zestig belangstelingen, waarvan de meesten zich van te voren hadden aangemeld, een thema-avond in de Oudheidkamer ¹. Deze ging over het spoor en spoorwachtershuizen in Woudenberg en werd verzorgd door Jan van Oeveren uit Veenendaal en Gerrie van Egdom uit Renswoude.

Na afloop hebben we als bestuur van Oud Woudenberg veel positieve reacties gehad op de lezingen van Jan en Gerrie.

Vooraf het interactieve karakter met het publiek werd als erg verfrissend ervaren.

Gerrie van Egdom is geboren in 1955, opgegroeid en heeft tot in 2002 gewoond in spoorwachtershuis nummer 13 langs de spoorlijn Utrecht-Arnhem aan de Laagerfseweg in Woudenberg. (zie de maquette hierboven, van een foto van Jan van Oeveren (JvO)).

Vorig jaar heeft Jan van Oeveren Gerrie geïnterviewd over de tijd dat zij daar woonde.

Hierna vertelt Jan eerst hoe hij via de huidige bewoners bij Gerrie terecht kwam. Daarna volgt het verslag van zijn interview met haar.

¹ Zie Oud Woudenberg jaargang 2010, nummer 3, blz.19.

Voormalig spoorhuis nummer 13, aan de Laagerfseweg in Woudenberg dat door de huidige eigenaar prachtig is opgeknapt. (foto JvO)

Aanleiding

Tussen Veenendaal en Maarsbergen staat tussen de spoorlijn en de autoweg A12 een klein huis. Op de gevel staat nummer 13 geschilderd. De eigenaar heeft het woninkje opgeknapt, met respect voor het verleden. Hij vertelde mij dat het huisje omstreeks 1845 gebouwd is, toen het spoortraject Utrecht-Arnhem werd aangelegd.

Nummer 13 is een spoorweghuis en het is één van de laatste in zijn soort. Het plafond heeft nog de originele balken en houten vloerdelen. De bedstee is nog intact, maar wordt nu gebruikt als toonkamertje. De woonruimte is niet erg groot, maar oergezellig. Er liep vroeger een muur middendoor, maar die is weggehaald. Vóór 1920 was hij nog nodig, want toen woonden er twee kinderrijke gezinnen in dit huisje!

"Zijn er nog oude verhalen over dit knusse woninkje te vertellen?" Dit vraag ik aan de eigenaar. "Ja zeker, maar niet door mij. Ik ken wel iemand, die er jarenlang heeft gewoond". En zo kwam ik bij Gerrie van Egdome terecht.

Het verhaal van Gerrie

Gerrie woont al jaren niet meer in huisje 13, maar ze denkt vaak terug aan de vele jaren, die ze daar heeft doorgebracht. Ze heeft veel te vertellen en vindt het een goede zaak, dat het wordt opgeschreven. Zo gaat het niet verloren.

Spoorhuisje nummer 13 toen Gerrie van Egdome er woonde. (foto GvE)

Het verhaal begint bij haar opa.

"Opa Kees van Egdome was in 1880 geboren en kwam uit een gezin van 13 kinderen. Hij woonde op boerderij De Heul aan de overkant van het spoor.

Na zijn trouwen is hij als spoorwegaarbeider in een personeelswoning van het Staatsspoor gaan wonen. Die woning stond in Maarn bij de zandafgraving aan de Bergweg, vroeger de Infanterieweg. Hij heeft daar

een aantal jaren gewerkt en na enkele overplaatsingen kwam hij tenslotte in 1920 in spoorweghuisje nummer 13 terecht. Spoormensen, die op het platteland woonden, hielden vaak wat koeien, varkens en kippen. Mijn opa en later mijn vader hadden ze ook. Mijn opa is heel zijn leven spoorwegarbeider gebleven. Zijn taak was om een deel van het railtraject (blok) te "schouwen". Hij controleerde of de rails en de bedding veilig waren voor de passage van de trein. Ook verrichtte hij onderhoudswerkzaamheden."

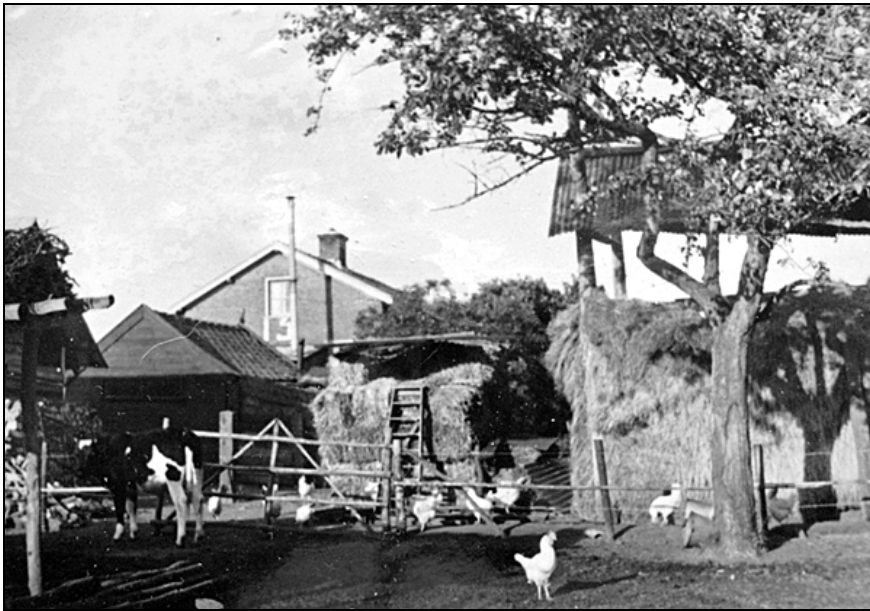
"De spoorwachter van het naburige huisje controleerde het spoor tot aan het huisje van mijn opa. Ook toen opa niet meer bij de spoorwegen werkte kwam de lijnploeg na inspectie van de rails en de berm in huisje 13 koffiedrinken. Door aanpassingen bij de Nederlandse Spoorwegen werden de spoorweghuisjes één voor één gesloopt of verkocht. Opa heeft het gekocht. Hij heeft er in totaal 32 jaar gewoond. In 1952 is hij overleden."

"Personeelswoning 13 was een wachtershuisje, geen overweghuisje. Het lag weliswaar aan een overweg, maar deze is tot op de huidige dag onbewaakt gebleven. De onverharde overweg loopt nu dood op de A12 en geeft alleen toegang tot het huisje zelf. Als je het huisje nu bezoekt, dan moet je goed opletten. De treinen razen met hoge snelheid de overweg voorbij, en het zijn er veel. De overweg is levensgevaarlijk, vooral bij mist."

"Mijn vader", vervolgt Gerrie haar verhaal, "heeft het grootste deel van zijn leven in huisje 13 gewoond. Op zijn vijftiende vertrok hij om als boerenknecht te gaan werken. Later is hij teruggekeerd, bij zijn ouders gaan wonen en keuterboer geworden. De overige vijf kinderen waren toen het huis al uit. Vanaf dat moment is het huisje eigenlijk een keuterboerderijtje geworden."

"Vier jaar voordat mijn opa was overleden zette in 1948 mijn moeder haar eerste stap over de drempel. Ze begon als huishoudster; ze is 51 jaar gebleven."

"Het huwelijk tussen mijn ouders heeft niet lang geduurd. In 1961 is mijn vader na een ziekbed overleden. Ik was toen zes jaar en enig kind. Daarna heb ik ongeveer 38 jaar samen met mijn moeder in het huisje geleefd. In 1999 is zij overleden."

Spoorhuisje nummer 13 is ook lang een keuterboerderij geweest. (foto GvE)

"Ik heb er nog twee jaar alleen gewoond en ik ben in 2002 naar een nieuwe woning met meer ruimte en comfort verhuisd. Mijn moeder vond dat alles in en om het huisje moest blijven zoals het was. Omdat ook de huidige bewoner het huisje met respect voor het verleden behandelt, ziet het er nog oorspronkelijk uit."

"Ik heb al in mijn jeugd geleerd om mijn ouders met allerlei taken te helpen. Toen mijn vader vroegtijdig overleed, ben ik steeds handiger geworden. Zo heb ik op mijn 17e voor eerst het huisje opgeschilderd. En als je het een keer hebt gedaan, ga je het steeds leuker vinden en je wordt steeds handiger.

Daarna was het nodig om de schuren in de carboleum te zetten. Een beetje verlopen olie erbij en het smeerde een stuk gemakkelijker.

Ik deed het in de zomer, om de vijf jaar. Net zoals behangen.

Daar moest je niet te lang mee wachten. De rook van de houtkachel en de vliegen zorgden er wel voor, dat je dit karweitje niet langer kon uitstellen."

"Op de achtermuur, aan de kant van de A12, zitten geen ramen. Het was een saaie, grijze, cementen muur. Die wilde ik wel eens geschilderd hebben. Mijn moeder zag dat helemaal niet zitten. Maar de muur begon lelijk te worden. Ik heb eerst cementpap gemaakt, maar moest vijfmaal de muur insmeren voordat ik de vlekken weg kon krijgen. Toen mijn moeder overleden was, werd de muur weer vies. Ik had muurverf gekregen en kwam toen op het idee om er dolfijnen op te schilderen. Ja, dat had wel iets."

Een poos waren er dolfijnen te zien op de blinde muur. (foto GvE)

"Vóór 1920 werd het huisje door twee gezinnen bewoond. Middendoor de woning liep de scheidingsmuur. De ruimte die voor één gezin (vaak met veel kinderen) overbleef was niet groot. Er was een woonkeukentje van 3x3 meter. De keukenkasten zaten aan weerszijden van de schoorsteen. Daarnaast lag een kamertje van 1.80 meter breed, waarin een bedstee en de trap naar de vliering. Hier bevond zich de slaapruijnte voor de kinderen.

Ze hingen de kleding aan spijkers op en als meubels bezaten ze alleen een tafel, een stoel en een theekastje. Buiten stond een groen, houten wc'tje. En tegen de muur waren een klompenhok en een schuurtje gebouwd. En dit alles aan beide kanten voor de beide gezinnen. Toen mijn opa in 1920 hier kwam wonen, hoefde hij de woning niet met een ander gezin te delen. Hij heeft het keukentje naar het klompenhok verplaatst en er een fornuiskachel in gezet. Hij stookte met hout uit de omgeving."

"Tijdens de periode dat ik hier met mijn moeder woonde, stond de waterpomp nog aan de achterkant tegen de blinde muur. We hebben hem tot ongeveer 1990 gebruikt.

Al die tijd hadden we geen wasautomaat. We wasten volgens de methode uit de jaren vijftig. Omdat het grondwater sterk ijzerhoudend was, konden we het niet gebruiken. We wasten met zacht regenwater. Dat verzamelde zich in grote putten aan weerskanten van het huisje. Daar haalde je drie emmers water uit en met een dompelaar was het een uur later heet genoeg om de was erin te doen. Je was daar een halve dag druk mee bezig.

Onze pomp bevroor ieder jaar want de koude oostenwind stond erop te blazen. Ik moest met de melkbus op de kruiwagen naar de burens om water te halen. Het leek wel kamperen in eigen huis. Vaak duurde het nog een maand voordat de vorst uit de grond was verdwenen.

In de winter was er trouwens veel rommel in huis. Je moest alles bij de kachel in de woonkamer halen. In het keukentje vroom het gewoon.

Op het eind werd je de winter wel een beetje zat. Maar je werd er door gehard."

"We leefden zuinig, we hadden niet veel nodig.

Op een dag kwam er een aanslag van de gemeente voor betaling van rioolrechten. Zoals ik al vertelde, hadden we achter een houten wc-huisje. Daaronder zat het afvalputje. Het was mijn taak om dat iedere maand uit te scheppen en de troep met de kruiwagen zo rustig mogelijk lopend, achter in de tuin leeg te storten. Een vies werkje dat ik iedere maand moest doen en dertig jaar lang heb volgehouden. Je moest het karwei doen op een moment dat er geen bezoek kwam, want de stank bleef dagen lang hangen."

Toen we de aanslag voor de rioolrechten van de gemeente kregen zei ik tegen mijn moeder: "die kun je gewoon negeren". Toch heb ik een briefje teruggeschreven, dat ik best wilde betalen, als er iedere maand maar iemand kwam om het putje leeg te scheppen. We werden gelijk vrijgesteld."

"Ik ben in 1955 geboren, dus ik weet niet beter dan dat de A12 langs ons huisje liep. Het baanvak lag er in de oorlog al, maar was nog niet gereed voor de auto's.

Mijn moeder reed er op de fiets overheen naar familie in Wekerom.

Toen de weg was opengesteld vonden we het leuk om zondags op de bank naar de auto's te kijken. Verderop stonden de mensen op de brug naar de chauffeurs te zwaaien. Toen er later te veel auto's kwamen was de pret eraf. Ik werd er draaiërig van."

"Spoorweghuisje 13: het is een uniek plekje, waar ik ben opgegroeid en bijna 48 jaar heb gewoond.

Ik was enig kind en meestal alleen, maar ik verveelde mij nooit. Ik nam mijn step mee tot aan de spoorlijn en ik suisde over de oprit naar beneden. Ik ging paardje spelen met de kruiwagen, plankje erop, dan had je meteen een huifkar. De buurkinderen die op bezoek kwamen vonden het altijd leuk, er was van alles te beleven."

"Altijd was ik buiten met van alles bezig. In de vakantietijd hielp ik mijn moeder hooien en ging ik met de kinderen van de burens spelen, dat was mijn vakantie.

Toen ik 12 jaar was ging ik voor het eerst naar Wekerom naar mijn oom. Dat was echt een uitstapje en een heel eind fietsen.

Nou ja we hadden dan ook nog de schoolreisjes en dat waren de hoogtepunten. Maar ik heb nooit het gevoel gehad, dat ik achter liep. Ik vond het heerlijk.

Ik ben handig geworden, omdat ik leerde een heleboel klussen zelf te doen. En er moest altijd veel gebeuren. Onderhoud, huishouding, werken op het land, de dieren verzorgen. Later had ik er nog een baan buitenshuis bij."

"Ik houd erg van de natuur. Ik heb mijn vader al vroeg verloren. Toch heeft hij mij veel kunnen leren. Hij wees me op de reeën die kwamen drinken aan de plas en de veranderingen door de seizoenen heen.

Zelf heb ik nog altijd veel dieren om mij heen, pony's, kippen, de hond, poezen, de geitjes."

"Als ik klaar was van mijn werk, vond ik het altijd leuk om naar mijn eigen huisje terug te keren. Een buitenhuisje midden in de natuur. En als ik een week vrij was dan ging ik lekker de tuin opknappen en alles weer opschonen.

Het was heerlijk om na gedane arbeid lekker uit te rusten in mijn plantenkas in de tuin. Daar kon ik, beschermd tegen de wind en verwarmd door de zon, heerlijk lezen en tekenen."

Ik woon nu al weer negen jaar in een ander huis. Maar het spoorhuisje 13 is een groot stuk van mijn leven geweest. Nummer 13 staat op de muur geschilderd. Voor mij was het een geluksgetal."

Tot zover het verhaal van Gerrie.

Jan van Oeveren, Veenendaal

3. Bestuurswisselingen

Beeld van de geanimeerde oudejaarsbijeenkomst van het bestuur en veel vrijwilligers van Oud Woudenberg in de sfeervolle Oudheidkamer. Tijdens deze bijeenkomst wisselde het voorzitterschap van Piet de Kruif naar Johan de Kruijff en nam Lia Pater-de Lange afscheid als bestuurslid. (De foto's bij dit artikel zijn genomen door vrijwilliger Gerrit van de Berkt)

Wisseling van het voorzitterschap

Er heeft per 1 januari 2011 een wisseling van voorzitter plaatsgevonden.

Op de oudejaarsdagbijeenkomst van 31 december 2010, waarbij het bestuur en veel vrijwilligers aanwezig waren, is afscheid genomen van voorzitter Piet de Kruif. Hij werd toegesproken door de secretaris, Ody Honders, die de periode van zijn voorzitterschap en zijn kwaliteiten memoreerde.

*Piet de Kruif (rechts)
draagt de voorzitters-
hamer van Stichting
Oud Woudenberg over
aan Johan de Kruijff.*

Sinds 1 januari 2002 heeft Piet op adequate wijze het voorzitterschap bekleed met veel aandacht en respect voor de intermenselijke verhoudingen binnen het bestuur.

Tijdens zijn voorzitterschap is er veel bereikt. Een bijzonder woord van dank was op zijn plaats.

Het was echter geen absoluut afscheid. Piet blijft als "gewoon" bestuurslid met bijzondere taken ten aanzien van de Oudheidkamer bij de Stichting Oud Woudenberg betrokken.

Als voorzitter wordt hij opgevolgd door Johan de Kruijff, die al eerder bestuurslid was, maar zich destijds om persoonlijke redenen voor enige tijd uit het bestuur moest terugtrekken.

Dankbaar dat Johan zijn bestuurstaken weer kon opvatten heten wij hem hartelijk welkom met de wens dat hij als voorzitter een vruchtbare bestuursperiode tegemoet mag zien.

Zeker in het kader van de komende bemoeienissen met betrekking tot de aankomende verhuizing van de Oudheidkamer naar het Cultuurhuis aan de Dorpsstraat.

Afscheidsspeech door Ody Honders van Piet de Kruif

Secretaris Ody Honders tijdens zijn afscheidsspeech van voorzitter Piet de Kruif.

Wanneer mensen bij een organisatie weggaan, krijgen ze altijd een afscheidsspeech. Maar jij gaat helemaal niet weg, dus ik ben gauw klaar. Toch willen wij jou bedanken voor het negen jaar hanteren van de voorzittershamer van de Stichting Oud Woudenberg, wat je met verve hebt gedaan.

Als ik hier nu zou stoppen dan heb ik een waarheid verkondigd.

Echter dan zou iedereen jou, Piet, weer snel zijn vergeten. Dus er hoort nog een verhaal bij. Dan onthoudt iedereen het beter.

Er was eens een Joodse rabbi, en dat zal je aanspreken, daarom zeg ik dat ook, die vertelde het volgende:

Waarheid doolde door de wereld.

Hij was verdrietig, want niemand wilde naar hem luisteren.

Op zekere dag kwam hij Verhaal tegen en hij deed tegen hem zijn beklag dat niemand iets van hem wilde weten.

"Die ervaring heb ik niet", antwoordde Verhaal. "Hoe ouder ik wordt, des te beter luisteren mensen naar mij en houden ze van mij."

"Ik zal je een geheim over mensen verklappen: de waarheid moet je een beetje vermommen en verpakken om het aantrekkelijk voor hen te maken." "Ik zal je een beetje helpen door jou wat van mijn kleren te lenen."

Sindsdien gaan Waarheid en Verhaal hand in hand door het leven en de mensen houden van allebei.

Zo dienen jouw verdiensten, Piet, straks ook door het leven te gaan. In die negen jaar voorzitterschap heb je waarheid en verhaal ook altijd optimaal gediend door ze hand in hand te laten gaan. Jouw wijze van leiding geven, het nemen van beslissingen, je integriteit en je humor zullen de geschiedenis ingaan als erg prettig. Daarnaast heb je bewondering afgedwongen door je enorme inzet. Heel veel dank daarvoor.

Je oude vak als etaleur kwam bij Oud Woudenberg ook goed van pas. Moest er een handgeschreven reclamekaart of aanbieding komen, dan was het: 'Piet doe 's even'. Met enige beheerste halen ontstond er dan een sierlijke tekst. Ook heb je jezelf altijd goed geëtaleerd. Niet voor in de etalage, maar achter in de coulissen, bij de aankleding, om het een geheel te maken. Net zoals Rembrandt zijn moeder portretteerde in de Nachtwacht. Onopvallend, maar onontbeerlijk.

Wij kennen elkaar al een poosje. We behoren beide tot de allochtone Woudenbergers. Hoewel je Betsy, mijn echtgenote, nog langer kent. Jij behoorde namelijk evenals zij tot een van de eerste lichten van gescheiden scholen aan het begin van de vijftiger jaren.

Die scholenscheiding was een heftige verandering. Zo heeft Woudenberg in de loop van de geschiedenis veel heftige veranderingen ondergaan. En je hebt binnen de Stichting Oud Woudenberg je liefde voor het bewaren van die geschiedenis niet onder stoelen of banken willen steken.

En oude liefde roest niet. Al ben je dan geen voorzitter meer, toch hopen we nog jaren van jouw diensten als lid van het bestuur en je eigenschappen gebruik te mogen maken.

Ook al ben je klein van postuur, toch ben je groot. Dank je wel!

Ody Honders

Afscheid van bestuurslid Lia Pater-de Lange

De afscheidsbel heeft geluid voor Lia Pater-de Lange als bestuurslid van Stichting Oud Woudenberg. Na zijn dankwoord biedt de nieuwe voorzitter Johan de Kruijff haar een passend geschenk aan.

De nieuwe voorzitter Johan de Kruijff spreekt Lia toe. Hij heeft haar leren kennen als een enorm gemotiveerd bestuurslid.

Lia is in 2000 bestuurslid geworden. Het is vanaf het begin al duidelijk dat zij veel kan en wil betekenen voor het Woudenbergse verleden, immers zij was ook een van de samenstellers van het Woudenbergse Eeuwboek.

In de afgelopen tien jaar ontwikkelde zij zich steeds verder en gezien haar gedrevenheid was het niet verwonderlijk dat zij vaak de informele leider van de Oudheidkamer was.

Gedurende de verhuizing, verbouwing en inrichting van de Oudheidkamer in 2006-2007 was Lia er van vroeg tot laat om te coördineren en mee te werken.

Vanaf de opening in april 2007 wilde ze echter geen officiële functie. Dat werd ruimschoots gecompenseerd door haar nadrukkelijke aanwezigheid en het verder binden en coördineren van de vrijwilligers. Ook zijn we verbaasd over haar kennis van klederdrachten zoals in nummer 3 van Oud Woudenberg van vorig jaar door haar uit de doeken werd gedaan.

Begin 2010 heeft Lia te kennen gegeven dat zij nieuwe keuzes maakt voor haar verdere levensinvulling. Daarbij past een terugtrekken uit

Stichting Oud Woudenberg, na ruim tien bewogen jaren.
Wij zijn haar heel dankbaar voor wat ze heeft gedaan.
Wij zijn ons bewust dat hierdoor een groot gat ontstaat, maar zij heeft
in het afgelopen jaar ook gezorgd voor goede opvolgers.

Namens het bestuur en de vrijwilligers beschouwen we Lia's tijd als
een heel tastbare tijd en de voorzitter overhandigt Lia het boek,
Tastbare Tijd, waarin onze Utrechtse historie op een prachtige manier
wordt verteld.

Ody Honders

Afscheidsrede van Lia Pater-de Lange

Vandaag sluit ik mijn bestuursperiode bij Stichting Oud Woudenberg af.
En ik neem u even mee naar wat voor mij hoogtepunten zijn geweest.

In 2000 polste bestuurslid Wim van der Wiel mij en het was Piet de Kruif
als voorzitter die mij de officiële vraag heeft gesteld of ik in het bestuur
wilde plaatsnemen. En dat heeft hij geweten, want hij heeft het tien jaar
met mij en mijn eigenaardigheden moeten doen.
Hans Wildschut heeft mij rondgeleid en rondgeleid in de toenmalige
Oudheidkamer aan de Schans 20.

Vele mooie momenten zal ik koesteren waaronder de Monumentendag
2003 met als thema "boerenbouw", dat mij bijzonder aansprak.
De uitjes met het bestuur en donateurs (ik noemde ze scholingsdagen)
waren voor mij ware schouderklopjes voor wat het bestuur met elkaar
klaarstoomde en waar ik altijd met volle teugen van heb genoten.
De tentoonstellingen die we hebben verzorgd her en der, met medewer-
king van iedere vrijwilliger naar vermogen.

Het feestjaar 2005 toen Oud Woudenberg vijftig jaar bestond, waar we
toch maar een mooi boek aan hebben overgehouden door de inspan-
ningen van Piet de Kruif en Ody Honders.

En toen kwamen de verhuizingen in de periode 2006-2007.

Uiteindelijk heeft dat misschien voor mij wel het meeste impact gehad zowel voor mij persoonlijk maar zeker ook voor het gezin thuis. Waarbij onze zoon Gijs nog wel eens heeft opgemerkt: *wanneer gaat je bed er ook naar toe?*

In die tijd heb ik bij Oud Woudenberg ervaren hoe positief het is om samen met veel vrijwilligers de inrichting van de Oudheidkamer tot een goed einde te brengen. Met een grote groep hebben we er meer dan vijfduizend uur aan besteed om het 'kale' onderkomen van Fidelio tot nieuwe sfeervolle ruimte te maken.

De grote diplomatie van Johan de Kruijff heeft mij in die periode enorm geraakt. Daarom kan ik ook zo blij zijn met het terugkeren van Johan in het bestuur van Oud Woudenberg

Op 20 april 2007 werd de nieuwe Oudheidkamer uiteindelijk officieel in gebruik genomen.

Een volgend hoogtepunt was dat de educatie voor de schooljeugd in de Oudheidkamer van de grond is gekomen. Dat de jeugd kennis neemt van de plaatselijke geschiedenis is voor mij persoonlijk heel waardevol geworden. Ik heb een goede opvolger voor dit project kunnen vinden in de persoon van Annie Robbertsen-Moesbergen.

Ik ben ook blij dat ik in dit tijdschrift (jaargang 2010 nr. 3) een artikel heb kunnen publiceren over een onderwerp dat mij altijd al heeft geboeid, namelijk textiel en klederdracht en mutsen in het bijzonder. Dit verhaal is door het redigeren van Wim de Greef prachtig uit de verf gekomen.

Verder kunnen we door het goede digitale fotobeheer onder leiding van Cor Roodnat keer op keer genieten van de vele foto's die donateurs in de loop der jaren hebben geschonken.

Ook Mees de Man en Jan van Egdome die tijdens de vergaderingen de nodige humor aanbrachten zullen zo met hun manieren bij mij in gedachten blijven.

Tenslotte spreek ik mijn erkenning uit aan de vele vrijwilligers die om het bestuur heen staan en die de olie vormen van Oud Woudenberg.

Ik zie u graag nog eens tijdens een donateurs- of vrijwilligersmoment.

Bestuur en vrijwilligers van Stichting Oud Woudenberg, u zult nauwelijks beseffen wat u voor mij persoonlijk heeft betekend. Daarvoor ben ik u zeer erkentelijk. Het ga u goed!

Lia Pater-de Lange

Terugblik van oud-voorzitter Piet de Kruif

Na enkele jaren secretaris te zijn geweest kwam negen jaar geleden vanuit het bestuur van Oud Woudenberg de vraag of ik de vertrekkende voorzitter Henk Moesbergen zou willen opvolgen. Dat vond ik wel heel wat want mijn voorganger was een man met veel kennis van de historie van ons dorp en wat dat betreft kwam ik 'pas kijken'. Dat ik "ja" gezegd heb daar heb ik uiteindelijk geen spijt van gekregen. Ik had het gevoel dat het bestuur me echt terzijde stond. Met alles kon ik bij de collega's terecht, en dat is de jaren door gebleven. Dat was ook het geval met alle vrijwilligers, zeker hen wil ik graag noemen want zij hebben altijd veel werk verzet. Je hoefde soms maar een kik te geven of zelfs dat niet en het kwam voor elkaar. Alle lof voor de enthousiaste vrijwilligers, waarvan een aantal wekelijks 'diende'. Oud Woudenberg is echt een club van 'we doen het met elkaar'. Dan ben je wel voorzitter maar veel gebeurt door anderen en dat is maar goed ook. Er is in die negen jaren veel gebeurd, teveel om op te noemen, het is allemaal te lezen in de afleveringen van 'Oud Woudenberg'.

Wat ik niet zo gauw zal vergeten zijn de verhuizingen van de Oudheidkamer, eerst van de Schans met een deel van de collectie naar het oude politiebureau en daarna naar de Schoolstraat. Dat laatste werd door drie bestuursleden gedegen georganiseerd en met hulp van een keur aan vrijwilligers, veelal vaklui, uitgevoerd. Dat was een hele klus, maar het resultaat mag gezien worden. Dank aan de gemeente die ons het onderkomen verschaftte en die ook het initiatief nam tot de volgende verhuizing komend jaar, naar het Cultuurhuis in het gebouw van de voormalige Rabobank. Voordat deze procedure vorm ging krijgen heb ik het voorzitterschap overgedragen aan Johan de Kruijff, die nu de leiding heeft. Per 1 januari 2011 zit ik dus op een 'gewone' bestuurszetel.

Eén van de interessante aspecten van het voorzitterschap is dat je bij diverse personen en instanties 'over de vloer' komt en eens achter de schermen kan kijken. De ontmoetingen in dit kader waren veelal boeiend en leerzaam. Dank aan alle mensen die ik in dit verband mocht ontmoeten. Ik noem graag ook de collega's van de historische verenigingen van Scherpenzeel en Renswoude. RSW is bij ons al jaren plezierig aan de orde.

De donateurs, soms al jaren, gaven me altijd weer de stimulans om door te gaan. Tenslotte zijn zij het die in vertrouwen hun bijdragen geven omdat zij zien dat 'het ergens voor is'. Ja, het is soms net een hobby maar met elkaar doen we het voor het levendig houden van de historie van

Woudenberg. Geen gemeentelijke taak maar toch wel vóór en ten dienste van de gemeenschap.
Kortom het was een fijne tijd. Ik ben God dankbaar voor de kracht die ik ervoor kreeg, mijn vrouw en gezin die mij nogal eens bij Oud Woudenberg bezig wisten gaven me alle gelegenheid.
En tenslotte dank ik alle (oud-)bestuursleden en (oud-)vrijwilligers voor hun veelal vriendschappelijke wijze van meewerken en meedenken maar vooral voor het meedoen!

Piet de Kruif

De nieuwe voorzitter Johan de Kruijff stelt zich voor

Johan de Kruijff houdt zijn welkomstrede als nieuwe voorzitter van Stichting Oud Woudenberg.

Op 31 december 2010 heb ik op een plezierige manier de voorzittershamer ontvangen van Piet de Kruif.

Mijn eerste taak op deze middag was afscheid te nemen van Lia Pater. En vervolgens heb ik met onze vrijwilligersgroep een blik op de toekomst geworpen, waarover aan het eind wat meer.

Maar eerst iets over mijn achtergrond.

Ik ben op 17 juli 1953 geboren te Leusden in de Vieweg (nummer 1) op Boerderij 't Blok, als zoon van Gijs en Rijkje de Kruijff-de Kruif. De voorouders van mijn vaders kant leefden in de middeleeuwen al in Woudenberg en net als zovelen voel ik me enorm verbonden met deze plaats. Na mij accountantsopleiding heb ik een accountantskantoor opgericht in het koetshuis van de voormalige Ridderhofstad Groenewoude aan Ekris in Woudenberg.

Mijn ouders hebben me ook groene vingers gegeven en vanaf 1988 runde ik twaalf jaar ook een coniferenkwekerij, eveneens aan Ekris.

Door goede opvolging kreeg ik ruimte om me te verdiepen in de geschiedenis van Woudenberg. Zoals u zult weten, hebben de kastelen daarbij mijn speciale belangstelling.

Herbouw van de Ridderhofstad Groenewoude en kasteel Lichtenberg staan hoog op mijn verlanglijst.

In de loop van 2005 werd ik gevraagd als bestuurslid van Stichting Oud Woudenberg en mocht ik de verhuizing van de Oudheidkamer leiden van het gebouw aan de Schans naar het oude politiebureau aan de Maarsbergseweg en later daar vandaan naar de Schoolstraat.

In 2007 zou ik de voorzittershamer van Piet de Kruif overnemen, maar tijdens een bezoek aan Egypte werd ik gevelde door een tropische bacterie en moest ik alle activiteiten staken.

Piet ben ik zeer dankbaar dat hij een actief voorzitter is gebleven.

Nu na drie jaar ben ik hersteld en wil ik met veel genoegen voorzitter zijn van onze gezellige Stichting Oud Woudenberg.

Na de voorzittersoverdracht is in de loop van dit jaar de verhuizing naar het Cultuurhuis op handen. Opnieuw een leuke, maar een pittige klus, waarbij Jan van Egdom de coördinator is. Samen met Annie Robbertsen vormen wij het "bouwteam".

In een volgende uitgave van ons blad zal ik u meer vertellen over deze verhuizing, waarvoor binnenkort de definitieve contracten getekend gaan worden.

Graag ontmoet ik u op een van onze openstellingen of informatiebijeenkomsten.

Johan de Kruijff

4. Basisschoolproject *Jet en Jan in 1910*

Landschap Erfgoed Utrecht, alle zeven Woudenbergse basisscholen, de gemeente Woudenberg en lokale culturele instellingen zijn bezig met een meerjarig project voor de leerlingen van de basisscholen.

Bij toerbeurt bezoekt elke groep 8 Hoeve De Beek, elke groep 7 de Pyramide en elke groep 5 de Oudheidkamer.

Zo kunnen leerlingen kennismaken met het lokale verleden.

Oud Woudenberg is nu met het tweede seizoen bezig van haar gedeelte van dit project, onder de naam *Jan en Jet in 1910*.²

Elke maand ontvangen we op een donderdagmiddag een groep 5 in de Oudheidkamer. Zeven maanden lang, totdat elke school is geweest.

Het bezoek duurt steeds een goed uur.

Jan en Jet leefden omstreeks 1910, en daarover krijgen ze les op school aan de hand van speciaal ontwikkeld educatiemateriaal.

Daarna komt de groep naar de Oudheidkamer aan de Schoolstraat om daar leerzame en leuke dingen te doen.

Het begint als juf Ria Velthuis wat vragen stelt en uitleg geeft.

Zodra juf Nel van Dorp ook mee gaat helpen gaan de kinderen in kleine groepen allerlei activiteiten doen. Dit zijn onder andere: kousen stoppen, schoonschrijven met lei en griffel, koffie malen, bikkelen³ en een grote puzzel maken van Kasteel Geerestein!

Om de tien minuten wisselen de groepjes en mogen de kinderen even de Woudenbergse marktbel luiden.

Als ze allemaal geweest zijn leest juf Ria nog een verhaaltje voor en vraagt of ze het leuk hebben gevonden.

Aan het einde als ze weer gaan, krijgen ze een zakje gemalen koffie mee met een uitnodiging voor de vrijdagavond daarop.

Dan zijn ze welkom met hun papa's, mama's, opa's, oma's, broer, zus en iedereen die wil komen kijken wat ze gedaan hebben.

We merken wel dat ze het heel leuk vinden en wij ook!

Annie Robbertsen-Moesbergen

² Zie ook Oud Woudenberg jaargang 2010, nummer 2, blz.18.

³ Een bikkel is oorspronkelijk een kootbeentje uit de hiel van een schapenpoot en later ook een (metalen) voorwerpje dat daar op lijkt. Hier speelden kinderen mee.

5. Nieuw initiatief: Toon je verzameling!

Tot en met mei is in de Oudheidkamer een tijdelijke expositie van peper- en zoutstelletjes uit de verzameling van Nelly de Man.

Deze is te zien tijdens de wekelijkse openingstelling op maandagmiddag van 14.00 tot 15.30 uur en op de vrijdagavonden 8 april en 13 mei tussen 19.00 en 20.30 uur. Kom eens kijken.

Hebt u ook een interessante verzameling en wilt u die tentoonstellen? Neem dan vrijblijvend contact op met Mees de Man, telefoon 2863778 of mail naar mees.evademan@hetnet.nl

6. Historische avond op 20 april 2011

De Bataafs-Franse tijd strekte zich uit van 1781-1815. De Klapperman van 2000 was er geheel aan gewijd. Ook in Woudenberg hebben we er het een en ander van gemerkt. De Pyramide is een zichtbaar overblijfsel. Al een jaar na de bouw waren er tekenen van verzakking te zien (toen ook al!). Generaal Marmont liet stenen komen die werden verscheept via de Grift om de Pyramide alsnog in steen te laten optrekken. Dit kwam er echter niet van. De stenen lagen er toen toch maar en menig straatje is ervan opgeknapt en schuurtje van opgetrokken...

Ook in het dorp Woudenberg zelf waren Franse militairen ingekwartierd. '*Sans-culottes*' (zonder broeken) was hun scheldnaam.

Daar was natuurlijk een aanleiding voor!

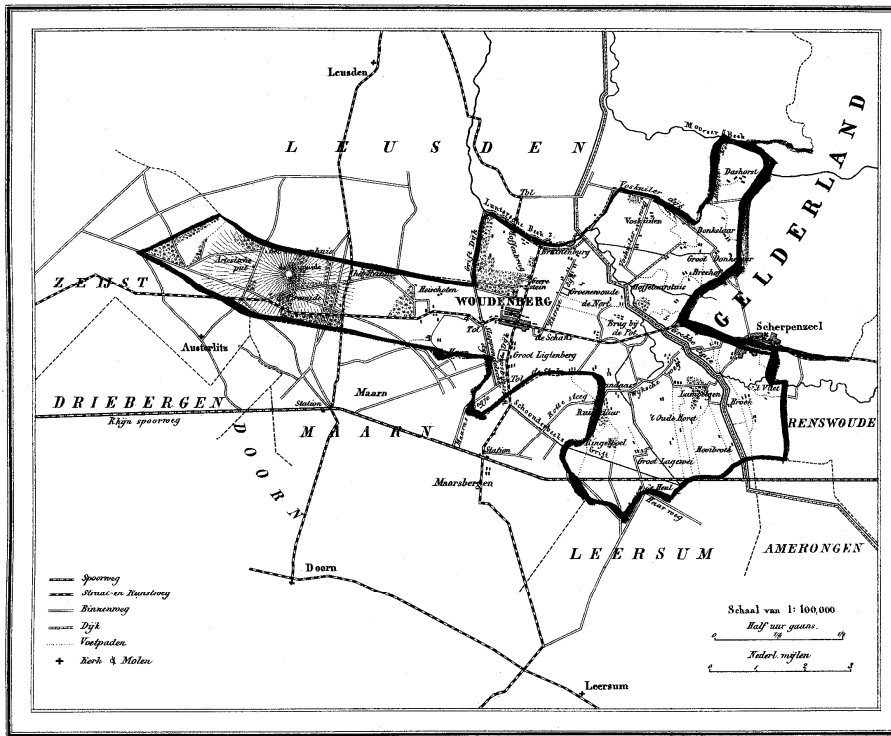
Sinds 1781 boterde het niet tussen stadhouder Willem V en de patriotten. In 1786 vluchtte de prins naar Nijmegen met zijn vrouw Wilhelmina van Pruisen. Na haar vernedering door de patriotten bij Goejanverwelle riep zij haar broer, de koning van Pruisen, te hulp. De patriotten vluchtten naar Frankrijk en schoolden zich in de idealen van de revolutie.

Dit leidde tenslotte tot het ontstaan van de Bataafse Republiek in 1795. Aangespoord door de revolutionair Daendels kwamen de Fransen om de Republiek zogenaamd te bevrijden; volgens de prinsgezinden te bezetten. En weer moest Willem V op de vlucht, nu naar Engeland.

De Fransen lieten zich, door wat Napoleon het 'Bataafse volk' noemde, goed voor deze bevrijding betalen. Haveloos gekleed kwamen ze het land binnen. Strak in het uniform werden zij na korte tijd weer afgelost. *Ramplanplan, daar komen ze ân, ze hebben geen kousen en schoenen ân*, zongen de Hollanders spottend. Vandaar die scheldnaam.

Wordt vervolgd! En wel op de historische avond op **woensdag 20 april** in **Eben Haëzer** aan de Schoutstraat, wanneer Emil Veldhuis erover zal gaan vertellen, begeleid door vele oude en leuke plaatjes. Een interessant stuk geschiedenis dat die avond verder gaat met een nieuwe staatsgreep in 1800, het Bataafse Gemenebest (1800-1805), het Koninkrijk der Nederlanden onder Lodewijk Napoleon (1806-1810), inlijving van de Nederlanden bij Frankrijk en hoe het verder afliep met Bonaparte waardoor een zoon van Willem V, in 1815 als Willem I, Koning der Nederlanden werd. Met oog voor de Woudenbergse situatie.

Aanvang **20.00 uur**. Inloop met gratis koffie/thee vanaf 19.30 uur.

Lever een waardevolle bijdrage aan de collectie van Oud Woudenberg !

Wij zijn zeer geïnteresseerd in:

- foto's en films (ook op cd/dvd)	- boeken e.d.
- brieven en oude papieren	- programmaboekjes
- reünie-en jubileumboekjes	- kerkbodes en jaargidsen
- geboorte-, huwelijks- en overlijdenskaarten	- adres-en telefoongidsen
- archeologische vondsten	- folders, brochures
- (gebruiks)voorwerpen	- kranten vóór 1975
	- plattegronden en luchtfoto's

U kunt stukken schenken of in bruikleen geven in de Oudheidkamer.

Is langskomen een bezwaar, belt u dan even.

Eén van de bestuursleden kan dan bij u langskomen.

Indien u stukken niet wilt afstaan, dan nemen wij er graag een foto van of scannen het in op de computer.

Bijvoorbaat hartelijk dank!